

ERIKOISELÄINLÄÄKÄRIKOULUTUSTA KOSKEVA UUDISTUS

Aluksi

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi eläinlääkäriinammatin harjoittamisesta annetun lain sekä yliopistolain 7 ja 37 §:n muuttamisesta.

Lausuntoa on pyydetty seuraavilta tahoilta: opetus - ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali - ja terveysministeriö, Ruokavirasto, yliopistot, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintovirastot, Suomen Eläinlääkäriiliitto ry, Suomen Kunnaneläinlääkäriiliitto, Suomen Eläinlääkäripraktikot ry, Suomen Yksityiset Eläinlääkärit ry, Suomen valvonta-eläinlääkäriiliitto ry, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry, Tuotantoeläinlääkäriyhdistys ry, Eläinlääketieteen kandidaattiyhdistys EKY ry, Suomen Kuntaliitto, KT Kunta - ja hyvinvointialue-työntekijät, Maa - ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Elintarviketeollisuusliitto, Eläinten Terveys ETT ry ja SEY Suomen Eläinsuojelu.

Lausuntoaika oli 17.3.–2.5.2022. Lausuntoja saatiin 9.

Yleisiä näkemyksiä

Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa ehdotettuja muutoksia. Se lausuu, että sääntelyratkaisu vastaa pitkälti erikoislääkärikoulutuksen ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sääntelyä sosiaali- ja terveysministeriön toimialalla.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina ja ilmoittaa, että sillä ei ole erityistä huomautettavaa asiaan.

Valtiovarainministeriö ilmoittaa, että sillä ei ole lausuttavaa asiaan.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta kannattaa esitystä. Tiedekunta on käynnistänyt vuonna 2020 hankkeen eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutuksen uudistamiseksi. Lakiehdotus on tiedekunnan näkemyksen mukaan keskeisen sisältönsä ja voimaantuloaikataulunsa osalta linjassa tiedekunnan koulutusuudistuksen tavoitteiden ja etenemisen kanssa. Lakiehdotuksen perusteluissa on esitelty kattavasti eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutuksen nykytilaa ja haasteita. Vahvistaessaan tiedekunnan vastuuta koulutuksen sisällöstä ja laadusta lakiehdotus antaisi sille samalla nykyistä paremmat edellytykset kehittää koulutusta vastaamaan yhteiskunnan tarpeisiin.

Suomen Eläinlääkäriiliitto katsoo, että erikoistumiskoulutuksella kokonaisuutena on olennainen merkitys ammattikunnan osaamistason kohottamisen ja yhteiskunnallisiin osaamistarpeisiin vastaamisen kannalta. Eläinlääkärien erikoisosaamisen ja samalla erikoiseläinlääkärien tarve on lisääntynyt. On toivottavaa, että erikoiseläinlääkäreitä koulutetaan myös tulevaisuudessa, ja erikoistumiskoulutusta on tarpeen jatkuvasti kehittää.

Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys katsoo, että esitys yhtenäistää eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutusta lääkäreiden ja hammaslääkäreiden erikoistumiskoulutuksen kanssa. Yhdistys pitää nykyisten ympäristöterveydenhuollon ja elintarviketuotannon hygieniää koskevien erikois-

tumiskoulutusten säilyttämisen ja kehittämisen ohella tärkeänä esityksessä mainittua tunnistettua tarvetta vahvistaa eläinten hyvinvointia ja eläinsuojeluvalvontaa koskevaa osaamista esimerkiksi virkaeläinlääkärin tehtävissä toimivilla.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK kannattaa esitystä. Se pitää hyvinä esityksen tavoitteita, jotka liittyvät koulutuksen työelämävastaavuuden parantamiseen, koulutuksen sisällölliseen kehittämiseen ja yhteyden tiivistämiseen palvelujärjestelmään ja ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtäviin sekä sitä kautta laadukkaiden eläinlääkäripalveluiden tuottamisen edistämiseen ja muun erityisosaamisen lisäämiseen. MTK näkee, että tällä vahvistetaan osaltaan eläinlääkäreiden riittävyttä ja saatavuutta alueellisesti.

Koulutuksen yleinen ohjaus

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että koulutuksen yleisen ohjausvastuun siirtyminen opetus- ja kulttuuriministeriöltä maa- ja metsätalousministeriölle tukisi tavoitetta kehittää koulutusta vastaamaan yhteiskunnan tarpeisiin.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK pitää yleisen ohjausvastuun siirtoa ministeriöiden välillä tarkoituksenmukaisena.

Erikoiseläinlääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuudesta luopuminen

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta lausuu, että koulutuksen tutkintomuotoisuudesta luopuminen ja koulutuksen kehittäminen yliopistojen erikoistumiskoulutuksia koskevien yleisten linjausten ja kehittämissuuntausten mukaisesti selkiyttäisi eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutuksen asemaa työelämässä toimineiden eläinlääkäreiden ammatillisena jatkokoulutuksena. Ehdotettujen hallinnollisten muutosten myötä eläinlääkäreiden erikoistumiskoulutuksen asema olisi jatkossa rinnasteinen vastaavien lääkärien ja hammaslääkärien erikoistumiskoulutusten kanssa, vaikkakaan lakiehdotukseen ei sisälly edellisiin rinnasteisia rahoitusratkaisuja.

Koulutuksen rahoitus

Helsingin yliopisto lausuu, että esityksessä ei oteta kantaa erikoiseläinlääkärin koulutuksen rahoitukseen. Yliopiston kannalta olisi tärkeää saada se ratkaistua pysyvällä tavalla. Tällä hetkellä suoritettujen erikoiseläinlääkärin tutkinnot eivät ole olleet mukana yliopistojen rahoitusmallissa. Koulutus ei tutkintokoulutuksena ole voinut olla opiskelijoille tai heidän työnantajilleen maksullista. Tällä hetkellä yliopisto saa maa- ja metsätalousministeriön kautta valtion rahoitusta harjoittelusta aiheutuviin kustannuksiin. Sen sijaan ohjaukseen tai yliopiston antamaan opetukseen ei ole osoitettu erillistä rahoitusta. Nyt kun koulutus muuttuu tutkintokoulutuksesta ammatilliseksi jatkokoulutukseksi, sen rahoituspohja tulisi saada uudistettua lisätyllä valtion erillisrahoituksella. Nykyistä mallia, jossa koulutus järjestetään suurelta osin yliopiston opetus- ja kulttuuriministeriöltä tulevalla perusrahoituksella, ei voida jatkaa, koska yliopisto ei saa näistä opiskelijoista perusrahoitusta. Nykyisellään koulutuksen edellyttämät resurssit on näin ollen otettu muihin tarkoituksiin myönnetystä perusrahoituksesta. Näin ei voida jatkaa varsinkaan, mikäli koulutukseen on vastaisuudessa otettava useampia opiskelijoita.

Erikoiseläinlääkärin koulutukset ovat olleet tutkintomuotoisina koulutuksina suoraan yliopistolain nojalla maksuttomia eikä yliopistolla ole tiedossa sellaista yhteiskunnallista kehitystä, jossa pidettäisiin suotavana, että opiskelijat asetettaisiin vastaamaan koulutuksen kustannuksista. Lakiehdotuksessa olisi kuitenkin hyvä ottaa kantaa yliopistojen maksuasetuksen (1082/2009) muuttamiseen ja tarkemmin siihen, että tulisiko sitä muuttaa, jos koulutuksesta joskus tulevaisuudessa haluttaisiin mahdollistaa maksujen kerääminen opiskelijoilta tai heidän työnantajiltaan. Ei voi syntyä tilannetta, jossa koulutusta ei rahoiteta, mutta maksujen kerääminen ei ole mahdollista. Mahdollinen päätös koulutuksen muuttumisesta maksulliseksi tulisi kuitenkin perustua valtiovallan nimenomaiseen päätökseen.

Helsingin yliopiston **eläinlääketieteellinen tiedekunta** lausuu, että tiedekunnalla ei tällä hetkellä ole koulutuksen maksullisuutta koskevia suunnitelmia, mutta sen näkökulmasta on yleisesti ottaen kannatettavaa, että koulutusta koskevista maksuista voitaisiin säätää tulevaisuudessa, mikäli tarve niin vaatii.

Suomen Eläinlääkäriliitto lausuu, että erikoiseläinlääkärikoulutuksen maksullisuus ei ole toivottavaa, koska se ei edistäisi yhteistä tavoitetta lisätä erikoistuneiden eläinlääkärien määrää. Eläinlääkäriliitto kannattaa erikoistumiskoulutuksen säilyttämistä erikoistujalle maksuttomana, kuten myös lääkärien ja hammaslääkärien erikoistumiskoulutus on. Erikoistuja joutuu jo nyt vastaamaan kuluista, jotka syntyvät mahdollisesta asunnon vuokraamisesta koulutuspaikkakunnalta sekä matkustuskuluista kotipaikkakunnalle koulutuksen aikana. Erikoistujan itsensä tai hänen työnantajansa maksettavaksi tulevat lisäksi kurssimuotoisen koulutuksen maksut, jotka voivat olla tuhansia euroja. Lisäksi erikoistuvan eläinlääkärin palkassa on jo otettu huomioon erikoistujan asema koulutettavana, ja palkka on selvästi muissa tehtävissä toimivalle, vastaavan kokemuksen omaavalle eläinlääkärille maksettavaa palkkaa matalampi. On huomioitava, että jos lisäksi itse erikoistumiskoulutuksesta tulisi erikoistujalle kuluja, tämä vähentäisi eläinlääkärien motivaatiota sitoutua pidempiaikaiseen maksulliseen koulutukseen sekä mahdollisuuksia erikoistua. Uhkana on, että eläinlääkärit päätyvät suorittamaan kiinnostuksensa kohteena olevan eläinlääkinnän alan kotimaisia ja ulkomaisia jatkokoulutuksia, mutta jättävät varsinaisen erikoiseläinlääkärikoulutuksen suorittamatta.

Koulutuksen kehittäminen

Suomen Eläinlääkäriliiton lausunnon mukaan maa- ja metsätalousministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön olisi syytä käydä sekä keskenään että sidosryhmien kanssa säännöllisesti vuoropuhelua eläinlääkärien erikoistumiskoulutuksesta. Tulisi perustaa lakisääteinen elin, jonka tehtävänä on säännöllisesti seurata ja kehittää erikoiseläinlääkärikoulutusta sekä tehdä aloitteita tähän liittyen. Elimeen tulisi kuulua ministeriöiden lisäksi ainakin koulutuksen järjestäjän, palvelujärjestelmän, ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtävien ja Eläinlääkäriliiton edustajat. On tärkeää, että erikoistumiskoulutusta tarkastellaan kokonaisuutena laadun ja koulutettavien määrän osalta jatkumona perustutkinnolle. Yhteinen keskustelufoorumi kaikkien osallisten kesken palvelisi tätä tarkoitusta hyvin.

Laki eläinlääkäriammattin harjoittamista koskevan lain muuttamisesta

Koulutukseen ottamista koskevat edellytykset

Helsingin yliopisto kannattaa ehdotettua mallia, jonka mukaan laissa määritellään selvästi se, ketkä ovat hakukelpoisia erikoiseläinlääkärikoulutukseen.

Yliopiston **eläinlääketieteellinen tiedekunta** kannattaa ehdotettua eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain muuttamista seuraavin huomioin: Tiedekunnan näkemyksen mukaan ei ole aivan ilmeistä, miten esitystä olisi työkokemusta koskevan ehdon osalta eri tilanteissa tulkittava: Esityksen mukaan koulutusta suorittamaan voitaisiin ottaa vain henkilö, joka on "laillistamisen edellytyksenä olevan pätevyyden hankittuaan toiminut vähintään vuoden ajan erikoisalaan soveltuvissa tehtävissä." Voitaikinko koulutusta suorittamaan ottaa kaikissa tilanteissa henkilö, joka on laillistettu Suomessa vasta äskettäin mutta joka on toiminut ennen laillistamistaan eläinlääkärinä ulkomailla vähintään vuoden ajan erikoisalaan soveltuvissa tehtävissä? Tiedekunta pitää erittäin tärkeänä, että sillä on edelliseen liittyen harkintavaltaa: tiedekunnan tulee voida määritellä tarkemmin, miten hakijoiden ilmoittama työkokemus erikoisalaan soveltuvissa tehtävissä huomioidaan valinnassa. On olennaista, että opiskelijavalinnan perusteista päättää yliopisto, kuten esityksessä ehdotetaan. Edellinen koskee opiskelijavalinnan perusteista päättämisen lisäksi tarkemmin esimerkiksi työkokemuksen soveltavuuden arviointia sekä koulutukseen valittavien opiskelijoiden määrää, jota yliopiston tulee voida tarvittaessa rajata.

Koulutuksen tavoitteellinen suoritus aika

Helsingin yliopisto kannattaa ehdotusta koulutuksen tavoitteellisesta kolmen vuoden suoritusajasta. Tämä tarkoittaa sitä, että yliopiston on järjestettävä koulutus siten, että se on mahdollista suorittaa kolmessa vuodessa. Määrittely ei kuitenkaan velvoita opiskelijaa suorittamaan koulutusta tuossa ajassa.

Yliopiston **Eläinlääketieteellinen tiedekunta** kannattaa sinänsä sitä, että jatkossa koulutuksen tavoitteellinen suorittamisaika, eli koulutuksen kesto täysipäiväisenä opiskeluna, olisi kolme vuotta, ja että tällä hetkellä koulutuksen yleisosan muodostava työskentely erikoisalaan soveltuvissa tehtävissä olisi jatkossa ennakoedellytys koulutuksen suorittamiselle. Tiedekunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kuten esityksen perusteluissa mainitaan, koulutuksen tosi-asialliset suorittamisaajat ovat koulutuksen luonteesta johtuen huomattavasti tavoitteellista suorittamisaikaa pidempiä, eivätkä erot poistu kokonaan tulevaisuudessakaan huolimatta käynnissä olevasta koulutusuudistuksesta ja sen mukaisista kehittämistoimenpiteistä.

Asetuksenantovaltuus ja asetus

Helsingin yliopisto lausuu, että sitä kiinnostaa tässä vaiheessa uudistukseen liittyvien asetusten sisältö ja aikataulu. Kun uusimuotoinen erikoiseläinlääkärin koulutuksen tarkoitus alkaa jo 1.8.2023, on tärkeitä saada suunniteltujen asetusten sisällöstä tietoa mitä pikimmin.

Helsingin yliopiston **eläinlääketieteellinen tiedekunta** lausuu, että tieteenalat kehittyvät, ja opetussuunnitelmia kehitetään tuoreimman, tutkimukseen perustuvan tiedon mukaisesti. On tärkeää, että tiedekunnalla on mahdollisuus antaa tarkempia määräyksiä opiskelijan suorittamien opintojen vanhenemisesta. Tiedekunta pitää esityksessä ehdotettua asetuksenantovaltuutta perusteltuna.

Eläinlääkärirekisteriä koskevan pykälän muuttaminen

Oikeusministeriö lausuu, että esitysluonnoksessa on varsin hyvin huomioitu voimassa oleva tietosuoja sääntely ja tehty selkoa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä. Oikeusministeriö kuitenkin kiinnittää huomiota esitysluonnoksen 32 §:n säännökseen, jonka mukaan Ruokavirasto pitäisi laissa säädettyjen valvontatehtäviensä hoitamiseksi rekisteriä eläinlääkäriammattin harjoittajista. Koska rekisterinpitäjän käsitteestä, velvollisuuksista ja vastuista säädetään yleisessä tietosuoja-asetuksessa, oikeusministeriö katsoo, että ehdotetun lain 32 §:ssä olisi syytä säätää täsmällisesti siitä, että Ruokavirasto olisi esitysluonnoksen mukaisen eläinlääkärirekisterin rekisterinpitäjä. Tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen vakiintuneeksi tavaksi on muodostunut säätää rekisterinpitäjästä yksiselitteisesti käyttäen tietosuoja-asetuksen käsitteistöä. Käsillä olevassa ehdotuksessa asiasta voitaisiin säätää seuraavasti: ”Ruokavirasto on eläinlääkärirekisterin rekisterinpitäjä.”

Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että esitysluonnoksen perusteluita tulee täydentää rekisterinpitäjää koskevan kansallisen liikkumavaran osalta tietosuoja-asetus ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen.

Ruokavirasto kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksestä puuttuu selkeä kannanotto siihen, mikä tai mitkä tahot ovat nykytilanteessa eläinlääkärirekisterin rekisterinpitäjiä. Vuonna 2021 voimaan tulleessa ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa (560/2021) säädetään yhteisrekisterinpitäjyydestä.

Ruokavirasto kysyy myös, olisiko 32 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoituksenmukaista säilyttää pykälässä maininta myös vanhanmallisesta erikoiseläinlääkäritutkinnosta rekisterin tietosisältönä? Tarkoituksena lienee, että tiedot erikoiseläinlääkäritutkinnosta ovat jatkossakin eläinlääkärirekisterin pakollista lakisääteistä tietosisältöä, jonka säilyttäminen ei ole pykälän 3 momentissa tarkoitettulla tavalla Ruokaviraston harkinnassa. Erikoiseläinlääkäritutkintoa koskevien tietojen asema ja henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste jäivät epäselviksi, jos kyseinen tieto

ei olisi voimassa olevan lain mukaan enää osa eläinlääkärirekisterin pakollista tietosisältöä. Myöskään siirtymäsäännöksellä ei ole otettu asiaan kantaa.

Oikeusministeriö lausuu, että esityksen säätämisyjärjestysperusteluista tulee jatkovalmistelun yhteydessä täydentää ja täsmentää erityisiä henkilötietoryhmiä koskevan käsittelyperusteen osalta. Perusteluissa (s. 38) on tehty selkoa erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen käsittelystä ja tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaiseen käsittelykieltoon liittyvistä poikkeuksista, mutta perusteluissa ei ole täsmällisesti todettu, onko esityksessä kyse tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaisesta käsittelyperusteesta.

Oikeusministeriö huomauttaa, että käsittelyn perustessa esitysluonnoksessa ehdotettuun tärkeää yleistä etua koskevaan syyhyn tulee kansallisesti säätää asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Esitysluonnoksessa tulee siis arvioida suoja-toimia ja niiden riittävyyttä 9 artiklan mukaisten tietojen osalta. Toistaiseksi arviointia on tehty ainoastaan suhteessa yleisen tietosuojasetuksen 10 artiklaan. Tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa säädetään 11-kohtaisesta esimerkkiluettelosta mahdollisista suoja-toimista rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi, joita voidaan soveltaa käsiteltäessä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja. Oikeusministeriö huomauttaa, että jatkovalmistelussa tulee arvioida, mitä suoja-toimia terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyyn on tarkoitus soveltaa ja mitkä nyt ehdotetuista tai muualla lainsäädännössä olevista säännöksistä on tarkoitettu ehdotetun sääntelyn suoja-toimiksi.

Tiedonsaantioikeuksia koskevan pykälän muuttaminen

Oikeusministeriö pitää perusteltuna, että 40 §:n tiedonsaantioikeutta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että tarpeellisten tietojen ja selvitysten sijaan edellytetään, että tiedot ja selvitykset ovat tehtävien suorittamiseksi välttämättömiä. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kaavaillun muutoksen myötäkin tiedonsaantioikeutta koskeva sääntely jäisi vielä väljäksi. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan tiedonsaantioikeutta koskevaa sääntelyä olisi aiheellista tarkentaa esimerkiksi siten, että säännöksessä viitattaisiin niihin asianomaisiin lain tehtäviin koskeviin pykäliin, joista tiedonsaantioikeudessa on kyse.

Opiskelijan oikeusturva

Oikeusministeriö toteaa, että kaavaillulla sääntelyllä olisi vaikutusta erikoiseläinlääkärikoulutusta suorittavien henkilöiden asemaan. Oikeusministeriö pitää tämän vuoksi aiheellisena, että esityksessä kaavaillun sääntelyn vaikutusta opiskelijan oikeusturvaan käsiteltäisiin esityksen suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa jaksossa.

Ulkomailla hankitun erikoiseläinlääkäripätevyyden tunnustaminen

Ruokavirasto toivoo, että 42 §:n 3 momentin tulevaa tulkintaa selvennettäisiin. Nykyisen lain mukaan Ruokavirasto on voinut myöntää oikeuden toimia erikoiseläinlääkärinä henkilölle, joka on muualla kuin Suomessa suorittanut erikoiseläinlääkärin tutkintoa vastaavan tutkinnon. Ehdotuksessa sanamuoto muuttuu siten, että tutkinto-sana korvataan sanalla koulutus. Epäselvää on, tulisiko jatkossa tunnustaa myös muu kuin tutkintomuotoinen ulkomainen koulutus.

Ruokavirasto mainitsee lisäksi taustatietona muutosehdotuksen kattamiin erikoiseläinlääkärin pätevyyden tunnustamista koskeviin säännöksiin (42 §) liittyen, että oikeutta toimia erikoiseläinlääkärinä ulkomaisen tutkinnon perusteella on viime vuosina haettu Ruokavirastolta harvemmin kuin kerran vuodessa.

Laki yliopistolain 7 ja 37 §:n muuttamisesta*Opiskelijoiden asema siirtymävaiheessa*

Helsingin yliopisto lausuu, että ehdotus siirtymäsäännöksistä on kattava ja konkreettinen ja että erityisesti erikoiseläinlääkärin tutkintoa suorittavien siirtäminen suorittamaan uusimuotoista koulutusta 1.8.2027 antaa yliopistolle tukea koulutuksenjärjestäjänä. Myös yliopiston **Eläinlääketieteellinen tiedekunta** kannattaa ehdotettua yliopistolain muuttamista ja sen siirtymäsäännöstä sekä pitää ehdotettua siirtymäaikaa riittävänä.